

Lesekommisjonen

Deres ref.

Vår ref.
26/455-2/VIA

Dato
04.09.2026

Innspill til Lesekommisjonen

Språkrådet takker for muligheten til å komme med innspill til det viktige arbeidet i regjeringens lesekommisjon. I dette innspillet tar Språkrådet utgangspunkt i kommisjonens oppdrag om å beskrive hvordan barnehager og skoler kan arbeide med lesing, og anbefale konkrete tiltak for å styrke leseferdigheter, leselyst og leseglede blant barn og unge.

Bakgrunn

Språkrådet er statens forvaltningsorgan i språkspørsmål og følger opp språkpolitikken som er fastsatt i Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk (språklova)*. I språkloven gis offentlige virksomheter et ansvar for å bruke, utvikle og styrke bokmål, nynorsk og de samiske språkene, og et særlig ansvar for å styrke nynorsk som det minst brukte av de norske skriftspråkene. Dette innebærer at situasjonen til nynorsk skal vurderes særlig, blant annet i politikktutvikling. Språkloven gir også det offentlige et ansvar for å verne og fremme norsk tegnspråk og de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes.

Norsk er flertallsspråket og hovedspråket i Norge (jf. språkloven § 4). For å delta i demokratiet må man kunne norsk, og i formålsparagrafen til språkloven blir dette omtalt som at norsk skal være et «samfunnsbærende språk». Det innebærer at norsk skal kunne brukes på alle samfunnsområder. Arbeidet i regjeringens lesekommisjon må derfor bidra til å nå de språkpolitiske målene om å styrke norsk og samiske språk, og samtidig verne og fremme norsk tegnspråk og de nasjonale minoritetsspråkene.

Tilgang til norsk språk

Norsk er hovedspråket i Norge og tilgang til norsk språk bidrar til å sikre ytringsfrihet, demokratisk deltakelse og tilgang til skole, utdanning, samfunnsliv, arbeidsliv, helsetjenester og kultur. Norsk språk som ytringsfellesskap er slik en del av en demokratisk infrastruktur som kan leses tilbake til Grunnloven § 100 sjette ledd: «Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for eit ope og opplyst offentleg ordskifte.»

Norsklærerne har et særlig ansvar for elevenes utvikling av lesing, skriving og muntlige ferdigheter, men også lærere i andre fag har ansvar for å utvikle de grunnleggende

ferdighetene innenfor sine fagområder. Språkrådet mener at språkkompetanse, norskkompetanse og kunnskap om lese- og skriveutvikling er sentral kompetanse og kunnskap for lærere i alle fag, noe som bør tydeliggjøres i rammeplanen for lærerutdanningene. Språkrådet mener videre at det trengs en bedre systematikk og tydeligere progresjon for elevens utvikling av språkkompetanse og lese- og skriveferdigheter i hele opplæringsløpet.

Bokmål og nynorsk er likestilte skriftspråk. Offentlige organ skal bruke, utvikle og styrke begge skriftspråkene, og de har et særlig ansvar for å fremme nynorsk. Alle må få mulighet til å lære å lese både bokmål og nynorsk, nettopp for å få tilgang til hele det norske språket i skrift. Både barn i barnehagen og elever i skolen trenger lærere med god profesjonsfaglig kompetanse i bokmål og nynorsk.

Felleskoleutvalgets rapport viser til at flere studier peker på at den sterkeste årsakssammenhengen går *fra* leseferdighet *til* leseglede (NOU 2026: 10, side 248). Utvalget understreker at det er viktig å sette inn tiltak som både støtter opp under leseferdigheter og lesemotivasjon. Språkrådet støtter dette, og mener videre at leseferdigheter og lesemotivasjon må sees i nær sammenheng med utvikling av skriveferdigheter og språkkompetanse. Språkrådet ser behov for bedre dokumentert kunnskap om arbeidet med lesing og skriving som grunnleggende ferdighet i alle fag, og mener det er behov for en tydeligere systematikk og progresjon i lese- og skriveopplæringen både i norskfaget og i andre fag gjennom hele opplæringen.

Tilgang til andre språk er viktig for tilgang til norsk

Norske barnehager og klasserom har større språklig mangfold nå enn tidligere. Flerspråklighetsundersøkelsen i grunnskolen, gjennomført av Verian på oppdrag fra Språkrådet, viser at et stort flertall av lærere opplever språkrelaterte utfordringer hos elever som har norsk som andrespråk. De mest utbredte utfordringene er manglende begrepsforståelse og utilstrekkelige leseferdigheter på norsk (Verian 2026, side 43). Innsikt fra forskning om andrespråkslæring tyder på at mer opplæring i morsmål, mer tospråklig fagopplæring og økt bruk av flerspråklige assistenter i undervisningen kan bidra til og bør brukes i opplæringen i norsk for elever med norsk som andrespråk. Tilgang til egne språk er viktig både for språkutvikling, utvikling av leseferdigheter og for leseglede.

Språkrådet vil også understreke at offentlige organ har et særlig ansvar for samiske språk, kvensk, romani, romanes og norsk tegnspråk. Flere av disse språkene er sterkt truet etter langvarig fornorskingspolitikk. For disse språkene handler lesing og leseopplæring ikke bare om individuelle ferdigheter, men også om språkets videreføring og overlevelse.

Digitalisering og språk

De siste tiårene i norsk skole har vært preget av rask digitalisering. Språkrådet vil peke på noen aspekter ved digitaliseringen som spesielt rammer elever og lærere som skal bruke nynorsk. Det ene er at tilgangen til læremidler, læringsressurser, litteratur og digitale verktøy på nynorsk ofte er mer begrenset enn på bokmål. Det andre er at læremidler, læringsressurser, skriveprogram og ordbokfunksjoner som er laget ved hjelp av kunstig intelligens, kan gjøre rettskriving og utvikling av gode leseferdigheter vanskeligere for elever og lærere i skolen, både på bokmål og på nynorsk.

Både barn i barnehagen og elever i skolen trenger lærere med profesjonsfaglig kompetanse i både bokmål og nynorsk. Lærere og personale i barnehager og skoler må være bevisste sine språkvalg når de velger å bruke en bok eller en digital læringsressurs, og når de skal lage en presentasjon til elever eller foreldre. De må også kunne veilede elever i bruk av digitale skriveprogrammer og læringsressurser på en måte som fremmer læring og gode leseferdigheter og skriveferdigheter. Tester utført av Språkrådet viser at ingen av skriveprogrammene som er i bruk i skolen i dag oppfyller kravene i opplæringsloven § 15-4 andre ledd, der det blir fastsatt at skriveprogrammene skal støtte både bokmål og nynorsk og følge offisiell rettskriving.

Våre råd

Tiltak for å styrke leseferdigheter, leselyst og leseglede blant barn og unge bør rette seg mot å styrke

- systematisk utvikling av barn og unges kompetanse i norsk språk, både bokmål og nynorsk, med tydelig progresjon gjennom hele opplæringen
- systematisk utvikling av lese- og skriveferdigheter i alle fag gjennom grunnopplæringen
- språkkompetanse, norskkompetanse og kompetanse i lese- og skriveutvikling i lærerutdanningene og i etter- og videreutdanningstilbudet
- et bredt og variert litteraturtilbud for barn og unge samt styrket tilrettelegging for lesing og formidling gjennom skolebibliotek og folkebibliotek
- tilgang til kvalitetssikrede læremidler, læringsressurser og digitale verktøy på nynorsk og bokmål som følger norsk rettskriving
- kunnskap om flerspråklighet, språkutvikling, norsk som andrespråk og norsk tegnspråk

Dette mener vi krever en systematisk styrking av **lærerutdanningene og kompetanseutviklingen i barnehager og skoler**. Sentrale og lokale myndigheter bør jobbe sammen for at lærere og personale i barnehager og skoler har

- kunnskap om den norske språksituasjonen
- kunnskap om, og ferdigheter i både bokmål og nynorsk
- kunnskap om lesing, leseutvikling og lesemotivasjon
- kunnskap om skriving, skriveutvikling og skrivemotivasjon
- kunnskap om læremidler, læringsressurser og digitale verktøy, og om god pedagogisk bruk av disse

Sentrale og lokale myndigheter bør også jobbe sammen for å **styrke nynorsk som lesespråk**, gjennom

- å styrke kunnskap om, og ferdigheter i nynorsk i lærerutdanningene og i etter- og videreutdanningstilbudene
- å sikre økt tilgang til litteratur, læremidler, læringsressurser og digitale ressurser og verktøy på nynorsk
- mer tilgang til og formidling av nynorsk litteratur
- bedre etterlevelse av læreplanens mål om tidlig møte med, og opplæring i nynorsk
- språklige kvalitetskrav ved innkjøp og bruk av læremidler og digitale ressurser og verktøy

Vi takker for muligheten til å komme med innspill og ønsker kommisjonen lykke til i det videre arbeidet.

Kunnskapsgrunnlag og kilder

Andersen, Mari J. Wikhaug (2024). *Flerspråklighet i yrkesopplæringa. Om språkideologier, læreraktørskap og læreplanutøvelse*. [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.

Lenke: [Flerspråklighet i yrkesopplæringa, DUO, Universitetet i Oslo](#)

Grin, François (2024). *Language policy design and programme theory*. I Gazzola m.fl. (2024), *The Routledge Handbook of Language Policy and Planning*, side 229–243.

Grøver, Vibeke, Veslemøy Rydland, Jan-Eric Gustafsson og Catherine E. Snow (2020). *Shared book reading in preschool supports bilingual children's second-language learning: A cluster-randomized trial*. *Child development*, Volum 91, nr. 6, side 2192–2210. Lenke: <https://doi.org/10.1111/cdev.13348>

Jegteberg, Ida Marie (2025). «Eg er ein språklærer med språkvanskar»: Ein fokusgruppestudie av det språklege medvitte til lærarar i nynorske randsoneområde. *ELLA – utdanning, litteratur, språk*, Volum 3, nr. 3 (2025). Lenke: <https://doi.org/10.58215/ella.97>

Juuhl, Gudrun Kløve, Eivor Finset Spilling og Liv Kristin Bjørlykke Øvereng (2026). *Utfordringar for nynorskelevane i ei digitalisert skriveopplæring*. *Nordic Journal of Literacy Research*, Volum 12, nr. 1. Lenke: <https://doi.org/10.23865/njlr.v12.7381>

Kulbrandstad, Lise Iversen (2022). *Lesing i utvikling. Teoretiske og didaktiske perspektiver*. 3. utgave. Fagbokforlaget.

NIFU (2025). *Kunnskapsinnhenting om læringsressurser på nynorsk. Belyst gjennom en kartlegging av nynorske læringsressurser og intervjuer med lærere og elever*. Rapport 2025:9. Forfattere: Sundby, Anniken Hotvedt Sundby, Vonen, Maria Njølstad og Håberg, Live. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning. Lenke: [Kunnskapsinnhenting om læringsressurser på nynorsk, NIFU](#)

NOU 2023: 20 (2023). *Tegnspråk for livet. Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk*. Kultur- og likestillingsdepartementet. Lenke: [Tegnspråk for livet, Regjeringa](#)

NOU 2026: 10 (2026). *Fellesskolen. Bærebjelken i framtidens samfunn*. Kunnskapsdepartementet. Lenke: [Fellesskolen, Regjeringa](#)

Nygård, Mari og Heidi Brøseth (2023). *Førsteårs lærerstudenters forståelser og misforståelser av deskriptiv grammatikk*. I *Acta Didactica Norden*, Volum 17, nr. 4. Lenke: <https://doi.org/10.5617/adno.9847>

Nynorsksenteret (2022). *Rapport om språkbyte: Eit kunnskapsoversyn over språkbyte frå nynorsk til bokmål*. Språkrådet. Lenke: [Rapport om språkbyte, Språkrådet](#)

Nynorsksenteret (2023). *Rapport om norsk, særleg nynorsk, i lærarutdanningane*. Språkrådet. Lenke: [Rapport om norsk, særleg nynorsk, i lærarutdanningane, Språkrådet](#)

Oslo Economics (2024). *Norsklærerens kompetanser, roller og ansvar. Sammenstilling av funn fra spørreundersøkelse om skriveopplæringen i grunnskolen*. Språkrådet. Lenke: [Norsklærerens kompetanser, roller og ansvar, Språkrådet](#)

Opplæringslova (2023). *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa* (LOV-2023-06-09-30). Lovdata. Lenke: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30>

Prop. 108 L (2019–2020). *Lov om språk (språklova)*. Kulturdepartementet. Lenke: [Prop. 108 L \(2019–2020\)](#)

Riksrevisjonen (2025). *Læremidler i grunnskoler og videregående skoler*. Dokument 3:17 (2024–2025). Riksrevisjonen. Lenke: <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2024-2025/laremidler-i-grunnskoler-og-videregaende-skoler/>

Roe, Astrid og Rita Hvistendahl (2009). *Leseprestasjoner, lesevaner og holdninger til lesing blant elever fra språklige minoriteter*. Norsk pedagogisk tidsskrift, 93(4), 250–262. Lenke: <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2009-04-03>

Rydland Veslemøy, Siri Steffensen Bratlie, Ratib Lekhal, Si Chen og Vibeke Grøver (2026). *The effectiveness of a professional development intervention to support children's language learning in diverse early childhood education and care settings in Norway*. I Child development, aacag065. Lenke: <https://doi.org/10.1093/chidev/aacag065>

Sannhets- og forsoningskommisjonen (2023). *Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner*. Dokument 19 (2022–2023). Sannhets- og forsoningskommisjonen. Lenke: [Sannhets- og forsoningskommisjonen – sluttrapport, Stortinget](#)

Seland, Idunn (2013). *Community for equality. Education policies for a multilingual and multireligious population in Norway since 1970*. Tidsskrift for samfunnsforskning, Volum 54, nr. 2, side 187–214. Lenke: <https://doi-org.ezproxy.inn.no/10.18261/ISSN1504-291X-2013-02-03>

Språklova (2021). *Lov om språk* (LOV-2021-05-21-42). Kultur- og likestillingsdepartementet. Lovdata. Lenke: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21-42>

Språkrådet (2018). *Språk i Norge – kultur og infrastruktur*. Språkrådet. Lenke: <https://sprakradet.no/wp-content/uploads/sprak-i-norge-kultur-og-infrastruktur.pdf>

Språkrådet (2025a). *Språkrådets testing av skriveprogrammer på norsk 2025*. Språkrådet. Lenke: https://sprakradet.no/wp-content/uploads/rapport_fra_sluttkorrektur_29.9.2025.pdf

Språkrådet (2025b). *Rapport fra Språkrådet om språklig kvalitet i tekster produsert av prateroboter 2025*. Språkrådet. Lenke: <https://sprakradet.no/wp-content/uploads/Rapport-fra-test-av-sprakroboter-2025.pdf>

Språkrådet (2025c). *Språkstatus*. Språkrådet. Lenke: <https://sprakradet.no/wp-content/uploads/Sprakstatus-2025.pdf>

Språkrådet (2026). *Språkrådets testing av skriveprogrammer på norsk mars 2026*. Språkrådet. Lenke: <https://sprakradet.no/wp-content/uploads/Stavekontrollrapport-18.06.26.pdf>

Språkrådet: *Nasjonalt regelverk som gjelder norsk tegnspråk*: [Nasjonalt regelverk som gjelder norsk tegnspråk - Språkrådet](#)

Språkrådet 2026: *Veileder om nasjonale minoritetsspråk*: [Nasjonale minoritetsspråk og kommunene – en veileder fra Språkrådet](#)

Verian (2026). *Flerspråklighet i grunnskolen: elevers og læreres flerspråklige praksis og kompetanse*. Språkrådet. Lenke: [Rapport om flerspråklighet i skolen, Språkrådet](#)

Vennlig hilsen
Marianne Aasgaard
avdelingsdirektør

Vigdis Arnesen
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrifter.

Mottakere:
Lesekommisjonen